

ISTORIA BUCOVINEI ȘI PROBLEMA SURSELOR DOCUMENTARE

MIHAI-ȘTEFAN CEAUȘU
Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Iași
E-mail: msceau@yahoo.com

The History of Bukovina and the Issue of Documentary Sources

(Abstract)

The complex history of Bukovina, a Romanian province marked by ethnic and religious diversity, has attracted the attention of historians from Romania and abroad, especially from Austria, Germany, and Ukraine. However, Romanian historiography has shown less interest in the Austrian period of Bukovina compared to that of Transylvania. This is due to political factors, especially after World War II, and the dispersion of documentary sources, many of which are in German.

Efforts to publish documents concerning Bukovina began in the 19th century with Austrian editors and were continued by Romanian priests in the early 20th century. The only systematic collection remains *Documente bucovinene* by Teodor Balan, whose later volumes were published only in 2005. After 1989, there was renewed interest in the Habsburg period, but no comprehensive thematic collection has yet been developed.

Research is hampered by scattered archives (in Romania, Ukraine, and Austria) and the lack of specialists in German paleography. Nevertheless, valuable unpublished sources are held in Romanian and Austrian archives, especially in Bucharest (National Archives), including the *Consiliul Aulic de Război* and *Guvernământul Bucovinei* collections. These contain rich documentation on Bukovina's social, political, and economic evolution between 1775 and 1918. Making these documents accessible through inventorying and publication is essential for advancing Bukovina studies.

Keywords: Bukovina, historiography, documents, archival collections.

(Rezumat)

Autorul editorialului din acest număr analizează situația cercetării istorice a Bucovinei în perioada dominației habsburgice, subliniind că, spre deosebire de Transilvania, această regiune este insuficient explorată în istoriografia română. Cauzele principale sunt de natură politică (după 1945), lipsa specialiștilor cunoscători de germană și dispersia surselor documentare. Deși există câteva inițiative de editare a documentelor, cea mai valoroasă rămâne colecția „Documente bucovinene” a lui Teodor Balan. După 1989, interesul academic a crescut, dar fără o serie tematică sistematică. Arhivele românești și austriece dețin fonduri valoroase (precum *Consiliul Aulic de Război* și *Guvernământul Bucovinei*), parțial inventariate, care oferă surse esențiale pentru studiul administrației, economiei, educației și vieții religioase din

Bucovina. Se subliniază necesitatea sprijinirii instituționale pentru cercetarea și publicarea acestor fonduri, pentru a recupera critic și științific istoria provinciei.

Cuvinte-cheie: Bucovina, istoriografie, documente, fonduri arhivistice.

Parcurgerea celor cinci tomuri bibliografice monumentale, dedicate devenirii istorice a spațiului bucovinean, realizate de regretatul bibliograf german Erich Beck, reliefează faptul că evoluția complexă a acestei provincii românești, caracterizată prin diversitate etnică și confesională, dar și prin toleranță și multiculturalism, a stat în atenția nu numai a istoricilor români, ci a preocupat istoriografiile din mai multe țări, în special cea austriacă, germană și ucraineană. Cu toate acestea, se poate afirma că istoria Bucovinei, în general, și mai ales perioada dominației austriece, este mult prea puțin cunoscută în istoriografia română, spre deosebire de cea a Transilvaniei, cealaltă provincie românească ce s-a aflat sub stăpânire habsburgică, însă cu un statut politico-administrativ și juridic diferit.

Acest fapt se datorează mai multor factori, între care importanți au fost cei de natura politică, dominanți până în 1989, consecință directă a reconfigurării hărții geo-politice a Europei de Est și a României după al Doilea Război Mondial, ce au impus o anumită reținere în abordarea trecutului teritoriului bucovinean, aflat doar pe jumătate în posesia statului român. Totodată, considerăm că un alt factor important l-a constituit marea dispersare a surselor documentare de bază și insuficiența specialiștilor în domeniu, cunoscători ai limbii și paleografiei germane.

De aceea, o dată cu libertatea de exprimare dobândită după schimbarea de regim din 1989, mediul academic și societatea a simțit mereu nevoia de recuperare în spirit critic și în acord cu metodele cercetării adoptate de istoriografia europeană, a trecutului spațiului bucovinean, într-o viziune integratoare, menită să aibă în vedere evoluțiile istorice ce au marcat devenirea generală a Monarhiei de Habsburg, din care Bucovina a făcut parte integrantă, dar și pe cea a istoriei naționale. Pentru a realiza acest lucru însă, dincolo de bogata ofertă bibliografică existentă, orice abordare tematică serioasă privitoare la istoria Bucovinei, nu poate avea originalitate, consistență și rigoare științifică, fără o investigare amănunțită a izvoarelor documentare editate și mai ales a celor inedite. De aceea, o sumară trecere în revistă a situației izvoarelor edite și a celor inedite ne-a apărut ca necesară.

Care este situația editării documentelor bucovinene ?

În privința izvoarelor editate, în urma investigării repertoriilor bibliografice editate, se poate constata că până acum au fost publicate sistematic destul de puține documente privitoare la istoria Bucovinei sub stăpânire habsburgică, iar marea majoritate a celor editate privesc perioada medievală, când acest teritoriu era parte componentă a statului Moldova. Începuturile datează din perioada austriacă și ele se datorează consilierului financiar cernăuțean Franz Adolf Wickenhauser care, începând din 1862, o dată cu publicarea la Viena a primului volum al seriei

Moldowa oder Beiträge zu einem Urkundenbuch der Moldau und Bukowina, cuprinzând actele Mănăstirii Moldovița¹, a publicat, cu intermitențe, vreme de aproape treizeci de ani, mai multe volume de documente, privitoare la bunurile și proprietățile mănăstirilor Solca (1877), Humor (1881), Voroneț și Putna (1888) etc., serie ce poate fi socotită drept prima colecție de documente medievale bucovinene. Documentele publicate erau fie traduceri germane a unor documente slavone sau române, fie rezumate germane extrase din condicile de documente ale unor mănăstiri, ce se păstrau în arhiva Mitropoliei Bucovinei, fie în bibliotecile celor trei mănăstiri existente. Cu toate greșelile de traducere și de datare, aceste volume au rămas până azi importante instrumente de lucru, strict necesare celor ce studiază perioada medievală. Munca începută de Wickenhauser a fost continuată, la o altă scară și într-o altă formă, de unii preoți români, cu preocupări etnografice, folclorice și istorice, precum Simion Florea Marian sau Dimitrie Dan, care, în primele decenii ale secolului XX, au editat în limba română condicile de documente ale mănăstirilor Putna, Voroneț și Solca, întocmite la jumătatea secolului al XVIII-lea de arhimandritul Vartolomeu Măzăreanu. Totodată, se poate spune că pentru cercetătorul de azi rămân utile studiile dedicate începuturilor stăpânirii habsburgice în Bucovina, întocmite de Johann Polek, Daniel Werenka sau Ferdinand Zieglaue, care conțin, pe lângă studiul propriu zis, substanțiale anexe documentare.

Strădaniile de editare a documentelor mănăstirilor, în volume distincte sau ca anexă a unor studii, au fost prezente în continuare, de-a lungul perioadei interbelice, ele datorându-se în principal tot unor preoți cu preocupări istorice, precum Erast Hostiuc sau Simion Reli. Aceleași perioade interbelice îi datorăm apariția celebrei colecții de *Documente bucovinene*, singura colecție tematică sistematică, editată în șase volume de istoricul Teodor Balan, între 1933 și 1943, ce cuprinde în principal documente de proprietate din Bucovina, originale slavone sau românești, copii, traduceri, rezumate sau mențiuni, din secolul al XIV-lea și până la începutul secolului al XIX-lea, publicate pentru prima dată în conformitate cu rigorile științifice. Al Doilea Război Mondial și, mai ales, consecințele sale au întrerupt publicarea de către Teodor Bălan a volumelor VII, VIII și IX, ce au fost editate abia în anul 2005, sub egida Institutului „Bucovina” din Rădăuți, grație strădaniilor meritorii depuse, în calitate de îngrijitor de ediție, de regretatul editor ieșean de documente medievale, Ioan Caproșu.

După perioada de stagnare ce a urmat celui de al Doilea Război Mondial, abia din deceniile opt-nouă ale secolului trecut și, mai ales, după 1989, istoriografia română a manifestat din nou un interes, ce-i drept, destul de limitat, pentru publicarea de documente privitoare la Bucovina perioadei habsburgice. Publicate fie sub forma unor cataloage sau a unor volume de documente, tematic acestea au avut în vedere fie istoria Bucovinei², în general, fie evoluția proprietății funciare

¹ Franz Adolf Wickenhauser, *Moldowa oder Beiträge zu einem Urkundenbuch der Moldau und Bukowina*, I. Theil, *Die Urkunden des Klosters Moldowitz*, Wien, 1862.

² *Din tezaurul documentar sucevean. Catalog de documente. 1393–1849*, întocmit de Vasile Gh. Miron, Mihai-Ștefan Ceaușu, Gavril și Sevastița Irimescu, București, 1983.

ecleziastice³, fie istoria orașului Suceava⁴ sau anumite evenimente istorice, precum anul 1848⁵. Cu toate acestea, practic până acum, istoriografia română nu înregistrează pentru Bucovina, nici o serie tematică sistematică de documente privitoare la perioada stăpânirii habsburgice, spre deosebire de Transilvania. Pe lângă dificultăți de natură financiară și organizatorică, în parte, acest lucru este cauzat și de dificultățile rezultate din marea dispersare a documentelor, aflate în depozitele arhivelor din București, Cernăuți, Iași, Lvov, Suceava sau Viena, dar și de lipsa specialiștilor cunoscători ai limbii și a paleografiei germane, în care au fost emise actele oficiale, în timpul celor peste o sută patruzeci de ani de stăpânire austriacă.

Care este oferta documentară a arhivelor românești și austriece?

Pentru remedierea acestei situații, publicarea unor instrumente de lucru, atât de utile studiului istoric și mai ales a unor volume de documente, în cadrul unor colecții tematice, privitoare la începuturile stăpânirii habsburgice, la perioada administrației galițiene, la Revoluția din 1848, la constituirea și organizarea politico-administrativă și juridică a ducatului autonom al Bucovinei, la istoria vieții sociale, politice sau culturale provinciale etc., ar trebui să fie o direcție de cercetare prioritară. În paralel cu preocuparea de formare a unor specialiști în domeniu, cunoscători ai limbii și paleografiei germane, ar fi necesară o preocupare instituțională constantă a mediului academic, susținută financiar, de a iniția o activitate aplicată și permanentă de investigare a izvoarelor documentare cuprinse în fondurile de arhivă existente în primul rând în România, precum și a celor existente în afara granițelor țării, la Cernăuți și în special în Austria. În privința arhivelor austriece, menționăm, pe scurt, faptul că importante informații documentare inedite privind devenirea istorică a provinciei, sub aspect administrativ, economic sau cultural, pot fi găsite la Viena la Haus-, Hof- und Staatsarchiv, în fondurile arhivistice *Kaiser Franz-Akten*, *Staatskanzlei*, *Kabinets-Akten* etc., pentru perioada administrației galițiene. Pe de altă parte, investigații documentare, cu rezultate substanțiale, pot fi întreprinse de cei interesați, la Österreichisches Verwaltungsarchiv din Viena, în fondul *Hof-Kriegsrat*, *Militär-Kanzlei-Archiv*, pentru perioada Administrației militare, *Hof-Kanzlei Protokolle Galizien*, pentru perioada dependenței de Galiția, precum și în fondurile arhivistice ale ministerelor, precum Ministerium des Innern, Ministerium für Kultus und Unterricht, Justizministerium, Ministerrats-Präsidium etc., pentru perioada administrației autonome a ducatului Bucovina.

³ Mihai-Ștefan Ceașu, Marius Chelcu (ed.), *Domeniul mănăstirilor din Bucovina în secolele XIV–XVIII. Inventar de documente*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2007.

⁴ Vasile Gh. Miron, Mihai-Ștefan Ceașu, Ion Caproșu, Gavril Irimescu (ed.), *Suceava file de istorie. Documente privitoare la istoria orașului. 1388–1918*, vol. I, București, 1989.

⁵ Octav Monoranu, Mihai Iacobescu, Eugen Dimitriu, „Documente ale Revoluției de la 1848 în Bucovina”, în „Suceava». Anuarul Muzeului Județean”, anul V, 1978, pp. 483–492.

În mare parte însă, deplasările costisitoare la Viena pot fi suplinite cu succes, prin cercetarea minuțioasă a câtorva importante izvoare documentare privitoare la Bucovina, mult prea puțin uzitate în istoriografia română, aflate într-o serie de fonduri arhivistice ce se păstrează în depozitele Arhivelor Naționale din București, a căror investigare oferă specialiștilor în domeniu importante documente inedite, într-o paletă tematică foarte bogată.

În principal, ne referim la două fonduri arhivistice extrem de importante pentru aprofundarea istoriei Bucovinei, care se află în păstrarea Arhivelor Naționale Istorice Centrale din București, respectiv *Consiliul Aulic de Război și Guvernământul Bucovinei*, ce cuprind documente inedite provenite de la instituțiile centrale vieneze. Interesul pentru aceste documente este cu atât mai mare, cu cât, mare parte din acestea nu se mai regăsesc astăzi în arhivele din Viena. Ele au ajuns la București în perioada interbelică, fiind preluate de la Viena, de România, în calitate de stat succesor al fostei monarhii Austro-Ungare. Termenii preluării au fost stabiliți prin convenția austriaco-română din 5 octombrie 1921, ce prevedea cedarea de către Austria, către partea română, a întregului material arhivistic privitor la Bucovina, din perioada 1775–1786 și 1848–1918, fără a se ține cont de principiul provenienței. Pe de altă parte, importanța lor este dată și de faptul că, până nu de mult, aceste documente au fost inaccesibile cercetării, datorită măsurilor restrictive impuse de regimul comunist din România. Abia recent, datorită eforturilor făcute de conducerea Arhivelor Naționale, parte din aceste fonduri documentare au fost inventariate și puse la dispoziția cercetării științifice.

Prezentându-le în ordine cronologică, primul din aceste fonduri arhivistice, cel al Consiliului Aulic de Război, cuprinde documente din anii 1775–1786, privitoare la organizarea și funcționarea Administrației Militare a Bucovinei, extrase din fondul cu același nume, ce se păstrează la Arhivele de Stat austriece din Viena. Fondul *Consiliul Aulic de Război*, de la București, dispune de un inventar detaliat a celor 23 de pachete de documente, redactate, în cea mai mare parte, în limba germană. Originale, ciorne, copii sau traduceri, aceste documente oferă informații bogate privitoare la evoluția situația socială, economică și politică a Bucovinei, începând din momentul anexării, la depunerea jurământului de credință față de habsburgi în 1777, la reformele impuse de împăratul Iosif al II-lea, la secularizarea averilor mănăstirești, înființarea și organizarea Consistoriului și a Episcopiei Bucovinei, la exploatarea bogățiilor minerale din subsolul provinciei, la instituirea învățământului public etc. Toate acestea ar putea constitui tot atâtea tematici, pentru alcătuirea și editarea unor serii de volume de documente, extrem de utile cercetării științifice, cu atât mai mult cu cât, gradul de cunoaștere a lor în istoriografia română este limitat doar la câteva lucrări, între care unele semnate de mine.

Fondul ce poartă titlul generic de Guvernământul Bucovinei, este alcătuit din fragmente de fond preluate, conform convenției austriaco-române din 1921, de la diferite ministere din capitala Austriei, precum Ministerul de Interne, de Justiție, al Cultelor și Instrucțiunii, al Comerțului și Industriei, al Lucrărilor Publice, Inspectoratul General Minier și cel al Căilor Ferate etc. În principal, actele fondului

conțin hotărârile, deciziile, ordinele, instrucțiunile și corespondența purtată de diferite ministere, cu Administrația ducatului autonom al Bucovinei, începând din anul 1849 și până la sfârșitul stăpânirii austriece, în 1918. Din păcate acest fond extrem de important pentru studierea istoriei Bucovinei habsburgice, ce cuprinde aproximativ 100 de metri liniari de arhivă, nu este inventariat decât parțial, ceea ce îngreunează foarte mult punerea lui în circuitul științific.

Ofertele sale tematice sunt bogate și variate, începând cu statutul constituțional al Bucovinei în cadrul Monarhiei de Habsburg și cu organizarea politico-administrativă a teritoriului, o dată cu obținerea autonomiei provinciale în 1849 și redobândirea ei în 1861, continuând cu organizarea și dezvoltarea sistemului de învățământ public primar, secundar și universitar, cu înființarea Mitropoliei Bucovinei, cu dezvoltarea agrară, industrială și comercială a provinciei etc. Pentru punerea lor la dispoziția celor interesați de studierea trecutului Bucovinei, considerăm a fi imperios necesară finalizarea în viitor, într-un timp cât mai scurt posibil, a acțiunii de inventariere a acestui prețios fond arhivistic, cu atât mai mult cu cât documentele sale zac inaccesibile cercetării istorice, în depozitul de la București al Arhivelor Naționale, de mai bine de nouăzeci de ani.

*

A review of the five monumental bibliographic volumes dedicated to the historical development of the Bukovina region, compiled by the late German bibliographer Erich Beck, highlights the fact that the complex evolution of this Romanian province – characterized by ethnic and religious diversity, as well as tolerance and multiculturalism – has drawn the attention not only of Romanian historians, but also of historiographies from several other countries, particularly Austria, Germany, and Ukraine. Nonetheless, it can be stated that the history of Bukovina in general – and especially the period of Austrian rule – is still largely unknown in Romanian historiography, in contrast to that of Transylvania, the other Romanian province under Habsburg rule, which had a different political, administrative, and legal status.

This situation is the result of several factors, most notably political ones that were dominant until 1989. These were a direct consequence of the geopolitical reconfiguration of Eastern Europe and Romania after World War II, which led to a certain restraint in addressing the past of the Bukovina territory, half of which remained outside Romanian control. Additionally, another significant factor has been the wide dispersion of basic documentary sources and the shortage of specialists in the field – particularly those knowledgeable in the German language and paleography.

Therefore, with the freedom of expression gained after the regime change in 1989, both academia and society at large have increasingly felt the need to critically and methodologically recover the past of Bukovina, in a spirit aligned with European historiography. This recovery should be done from an integrative perspective, one that considers the broader historical developments of the Habsburg Monarchy – of which Bukovina was an integral part – as well as national

history. To achieve this, beyond the existing rich bibliographic offerings, any serious thematic approach to the history of Bukovina cannot attain originality, depth, or scientific rigor without thoroughly investigating both published and especially unpublished documentary sources. Thus, a brief overview of the status of both edited and unedited sources appears necessary.

What is the current state of publishing Bukovina-related documents?

With regard to published sources, an investigation of bibliographic repertoires reveals that relatively few documents concerning Bukovina under Habsburg rule have been systematically published so far. The majority of edited documents refer to the medieval period, when this territory was part of the Moldavian state. The earliest efforts date back to the Austrian period and are credited to the Chernivtsi financial advisor Franz Adolf Wickenhauser. Starting in 1862 with the publication in Vienna of the first volume of the *Moldowa oder Beiträge zu einem Urkundenbuch der Moldau und Bukowina* [Moldowa or Contributions to a Volume of Documents about Moldavia and Bukovina] series, which included the documents of the Moldovița Monastery, Wickenhauser published intermittently over nearly thirty years several volumes of documents relating to the assets and properties of the Solca (1877), Humor (1881), Voroneț and Putna (1888) monasteries, among others. This series can be considered the first collection of medieval Bukovinian documents. The documents published were either German translations of Slavic or Romanian texts, or German summaries extracted from the monastery registers preserved in the archive of the Bukovina Metropolis or the libraries of the three existing monasteries. Despite translation and dating errors, these volumes remain important working tools, essential for those studying the medieval period.

Wickenhauser's work was continued, albeit on a different scale and in a different format, by Romanian priests with ethnographic, folkloric, and historical interests, such as Simion Florea Marian and Dimitrie Dan. In the early decades of the 20th century, they published in Romanian the document registers of the Putna, Voroneț, and Solca monasteries, compiled in the mid-18th century by Archimandrite Vartolomeu Măzăreanu. At the same time, studies on the early Austrian administration in Bukovina – written by Johann Polek, Daniel Werenka, or Ferdinand Zieglauer – remain valuable today for researchers, as they include not only the studies themselves but also extensive documentary appendices.

Efforts to publish monastery documents, either as separate volumes or annexes to studies, continued throughout the interwar period. These efforts were mainly carried out by priests with historical interests, such as Erast Hostiuc or Simion Reli. The same period saw the appearance of the renowned *Documente bucovinene* collection – the only systematic thematic series – published in six volumes between 1933 and 1943 by historian Teodor Bălan. This collection primarily includes property documents from Bukovina – original Slavic or

Romanian documents, copies, translations, summaries, or mentions – from the 14th to the early 19th century, published for the first time in accordance with scientific standards. World War II and its aftermath interrupted Bălan's publication of volumes VII, VIII, and IX, which were only published in 2005 under the aegis of the Bukovina Institute in Rădăuți, thanks to the commendable efforts of the late editor of medieval documents from Iași, Ioan Caproșu.

After the post-war stagnation, Romanian historiography only began to show renewed – though still limited – interest in publishing documents on Bukovina under Habsburg rule during the 1980s and especially after 1989. Published either as catalogues or document volumes, these works have focused thematically on general Bukovina history, the evolution of ecclesiastical land ownership, the history of the city of Suceava, or specific events such as the year 1848. Nevertheless, Romanian historiography has yet to produce a systematic thematic series of documents on Bukovina under Habsburg rule – unlike for Transylvania. Apart from financial and organizational challenges, this gap is also due to the wide dispersion of documents, which are held in archives in Bucharest, Chernivtsi, Iași, Lviv, Suceava, and Vienna, as well as to the lack of specialists proficient in the German language and paleography, the language in which most official documents were issued during over 140 years of Austrian rule.

What is the documentary offering of the Romanian and Austrian archives?

To address this situation, the publication of research tools useful for historical studies – especially document volumes in thematic collections on the early stages of Habsburg rule, the Galician administration period, the 1848 Revolution, the establishment and organization of the autonomous Duchy of Bukovina, and the social, political, or cultural life of the province – should become a research priority. Alongside efforts to train specialists in the field with German language and paleography skills, there should be a sustained institutional effort by academia, financially supported, to initiate ongoing, applied investigation of the documentary sources held in Romanian archives and those abroad, particularly in Chernivtsi and Austria.

As for the Austrian archives, it is worth briefly noting that valuable unpublished documents related to Bukovina's administrative, economic, and cultural history can be found in Vienna at the Haus-, Hof- und Staatsarchiv, particularly in the collections *Kaiser Franz-Akten*, *Staatskanzlei*, *Kabinet-Akten* etc., for the Galician administration period. Likewise, substantial documentary research can be undertaken at the Österreichisches Verwaltungsarchiv in Vienna, in the *Hof-Kriegsrat*, *Militär Kanzlei-Archiv* (for the military administration period), *Hof-Kanzlei Protokolle Galizien* (for the Galician dependency period), and in the archives of ministries such as Ministerium des Innern, Ministerium für Kultus und Unterricht, Justizministerium, Ministerrats-Präsidium, etc., for the autonomous administration period of the Duchy of Bukovina.

However, the costly travel to Vienna can often be successfully avoided by thoroughly researching several important documentary sources on Bukovina, which have been significantly underutilized in Romanian historiography, and are preserved in various archival collections held by the National Archives in Bucharest. These offer researchers numerous unpublished documents across a wide thematic range.

Particularly important for deepening the history of Bukovina are two archival collections preserved by the Central Historical National Archives in Bucharest: the *Aulic War Council* and the *Government of Bukovina*. These contain unpublished documents from central Viennese institutions. Interest in these documents is especially high because many of them are no longer found in the Viennese archives. They were transferred to Bucharest during the interwar period, when Romania, as a successor state of the former Austro-Hungarian monarchy, took possession of them under the Austro-Romanian Convention of October 5, 1921. This agreement stipulated Austria's transfer to Romania of all archival material related to Bukovina from the periods 1775–1786 and 1848–1918, regardless of provenance. Moreover, their importance is heightened by the fact that, until recently, these documents were inaccessible due to restrictions imposed by Romania's communist regime. Only recently, thanks to efforts by the leadership of the National Archives, part of these collections has been inventoried and made available for scientific research.

Chronologically, the first of these collections, the *Aulic War Council*, includes documents from 1775–1786 related to the organization and functioning of Bukovina's Military Administration. These were extracted from a similarly titled collection preserved in the Austrian State Archives in Vienna. The *Aulic War Council* Collection in Bucharest includes a detailed inventory of 23 document bundles, mostly written in German. Originals, drafts, copies, or translations, these documents provide rich information on Bukovina's social, economic, and political developments: from annexation, to the oath of allegiance to the Habsburgs in 1777, the reforms imposed by Emperor Joseph II, the secularization of monastic properties, the establishment and organization of the Consistory and the Diocese of Bukovina, the exploitation of mineral resources, the introduction of public education, and more. Each of these could form the basis of document volumes invaluable to scientific research – especially given their limited coverage in Romanian historiography, except for a few studies, including some authored by myself.

The collection titled *Government of Bukovina* consists of archive fragments transferred under the 1921 Austro-Romanian Convention from various Austrian ministries such as the Ministry of the Interior, Justice, Religion and Education, Commerce and Industry, Public Works, the General Inspectorate of Mines, and the Railways Inspectorate. The collection contains decisions, orders, instructions, and correspondence between various ministries and the administration of the autonomous Duchy of Bukovina from 1849 until the end of Austrian rule in 1918. Unfortunately, this extremely important collection – spanning approximately

100 linear meters – is only partially inventoried, which greatly hinders its integration into scientific research.

Its thematic offerings are broad and varied: the constitutional status of Bukovina within the Habsburg Monarchy; the political and administrative organization of the province following the granting of autonomy in 1849 and its restoration in 1861; the organization and development of primary, secondary, and higher education; the founding of the Bukovina Metropolis; the province's agricultural, industrial, and commercial development, and more. To make these materials accessible to those interested in studying Bukovina's past, it is imperative to complete the inventorying of this valuable archival collection as soon as possible – especially given that its documents have lain inaccessible to historical research in the Bucharest archive for over ninety years.

BIBLIOGRAFIE

1. Ceașu, Mihai-Ștefan; Chelcu, Marius, (ed.), *Domeniul mănăstirilor din Bucovina în secolele XIV–XVIII. Inventar de documente*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2007.
2. Miron, Vasile Gh.; Ceașu, Mihai-Ștefan; Irimescu, Gavril; Irimescu, Sevastița, *Din tezaurul documentar sucevean. Catalog de documente. 1393–1849*, București, 1983.
3. Monoranu, Octav; Iacobescu, Mihai; Dumitriu, Eugen; „Documente ale Revoluției de la 1848 în Bucovina”, în „Suceava». Anuarul Muzeului Județean”, anul V, 1978, pp. 483–492.
4. Wichenhauser, Franz Adolf, *Moldowa oder Beiträge zu einem Urkundenbuch der Moldau und Bukowina*, I. Theil, *Die Urkunden des Klosters Moldowiza*, Wien, 1862.